

170 404

TÜRKİYE'DE HAC ORGANİZASYONU SEMPOZYUMU

(Tebliğ ve Müzakereler)

(7-9 TEMMUZ 2006)

TÜRKİYE BİLİMSEL VE İSLAMİ İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	170404
Tas. No:	297.541 TÜR.H

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: 691
İlmî Eserler: 119

*Türkiye'de Hac Organizasyonu Sempozyumu
(Tebliğ ve Müzakerele)*

Editör: Dr. Mehmet BULUT

Grafik-Tasarım: TN İletişim (0312. 431 28 68)

Baskı Kontrol: M. Ali SOY

Baskı: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
OSTİM Örnek Sanayi Sitesi 1. Cd 358. Sk. No: 11 06370 Yenimahalle / Ankara

Mayıs 2007, Ankara

2007-06-Y-0003-691
ISBN 978-975-19-4028-5

© Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim Adresi
Eskişehir Yolu 9. km. Çankaya / Ankara
tel.: 0312. 295 72 94 - faks: 0312. 284 72 88
diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Hac Kayıtları, Hacı Adaylarına Verilen Malzemeler ve Yurtiçi İntikaller

Enver ŞAHİNASLAN

D.İ.B. Hac Dairesi Başkanlığı Hac İşleri Şubesi Müdürü

Giriş

Diyaret İşleri Başkanlığı'nca düzenlenen hac organizasyonlarında yapılan kayıt işlemleri, hacı adaylarına verilen ve verilmesi düşünülen malzemeler ile yurtiçi intikallerle ilgili esas konumuza geçmeden önce hac ve hac organizasyonlarıyla ilgili bazı hususlar hakkında kısaca bilgi vermenin faydalı olacağı kanaatindeyim.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde hac kabileleri, Mekke ve Medine'ye "Surre Alayları" eşliğinde gönderilmekte idi. Yıldırım Beyazıt döneminde Mekke ve Medine halkına surre olarak ilk defa, başkent Edirne'den 80.000 altın gönderilmiştir. Surre alayları, padişah fermanına dayalı olarak civar illerin hacı adayları ile birlikte, törenle yola çıkarılırdı.

Cumhuriyet döneminde hac seyahatleri, 1979 yılına kadar çeşitli kişi ve kuruluşlarca yapılmıştır. Hac maksadıyla Suudi Arabistan'a gidecek vatandaşlarımızın bu seyahatlerinde karşılaşacakları müşkülleri önlemek maksadıyla ilk hac kararnâmesi, 1953 yılında (25.06.1953 tarih ve 8441 sayılı Resmî Gazete) yayımlanmıştır.

Daha sonra hac seyahatlerinde meydana gelen aksaklıkların giderilebilmesi maksadıyla, değişik tarihlerde kararnâme ve yönetmelikler yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Hac ve umre organizasyonları halen, "Hac ve Umre Seyahatleri İle İlgili İşlerin Diyanet İşleri Başkanlığı'nca Yürütülmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı" ile "Hac ve Umre Seyahatleriyle İlgili İşlerin Diyanet İşleri Başkanlığı'nca Yürütülmesine Dair Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde, Başkanlığımız ve Başkanlığımızın denetim ve gözetimi altında "A" grubu seyahat acentelerince düzenlenmektedir.

Söz konusu Bakanlar Kurulu kararının bazı maddelerindeki son değişiklik 27.05.2005 tarihinde; yönetmelik üzerindeki son değişiklik ise 30.10.2005 tarihinde yapılmıştır. Ayrıca, seyahat acenteleriyle ilgili olarak 01.05.2001 tarihinde; "Seyahat Acentelerinin Hac ve Umre Seferi Düzenlemelerine Dair Esasları Belirleyen Yönetmelik" yayımlanmıştır (01.05.2001 tarih ve 24389 sayılı Resmi Gazete).

Hac ve umre hizmetlerinin uygulanmasına ilişkin esaslar ise, her hac ve umre mevsiminden önce, Bakanlıklararası Hac ve Umre Kurulu ile Hac ve Umre Komisyonu'nca alınan kararlarla tespit edilmektedir.

Ülkemizde, özellikle Cumhuriyet dönemindeki hac kayıtları, hacı adaylarına verilen hizmet ve malzemeler ile hacı adaylarının yurtiçi intikallerinde zaman zaman değişik uygulamalar yapılmıştır. Bu konuları, uygulanış biçimleriyle ayrı ayrı incelediğimizde durum daha da iyi anlaşılacaktır.

1. Hac Kayıtları

Hacla ilgili incelemelerde bulunmak, vatandaşlarımıza yardımcı olmak ve onları dinî konularda aydınlatmak maksadıyla Başkanlığımız, 1977 yılında ilk defa 48 kişilik bir heyeti Suudi Arabistan'a göndermiş (Devlet Bakanlığı'nın 28.09.1977 tarih ve Hac 77/186 sayılı onayı) ve aynı yıl Türkiye Diyanet Vakfı ile işbirliği yaparak karayolundan, deneme mahiyetinde 350 kişilik bir hac organizasyonu düzenlemiştir.

1978 yılı hac mevsiminde ise, yine Türkiye Diyanet Vakfı ile işbirliği yaparak daha büyük çapta bir hac organizasyonu düzenleyen Başkanlığımız, takriben 4.000 vatandaşımızın hacca götürülmesini sağlamış ve yaptığı bu düzenleme ile, hac organizasyonundaki tecrübesini büyük ölçüde artırmıştır.

Hac kayıtları, 1979 yılına kadar çeşitli kişi ve kuruluşlarca yapılmıştır. Ancak, yapılan bu kayıtlar sırasında, vatandaşlarımızın zaman zaman yetkili olmayan bazı kişi ve kuruluşlarca aldatıldığı veya dolandırıldığı görülmüştür. Bunun üzerine, 1979 yılında Bakanlar Kurulu'nun aldığı (26.04.1979 tarih ve 7/17439 sayılı) Kararla, Diyanet İşleri Başkanlığı dışındaki özel ve tüzel kişiler ile kuruluş, şirket ve acentelerin hac seferi düzenlemeleri yasaklanmıştır. Bu sebeple, 1979-1988 yılları arasındaki hac kayıtları ve organizasyonları sadece Diyanet İşleri Başkanlığı'nca yapılmıştır.

21-25 Mart 1988 tarihleri arasında Ürdün'ün başkenti Amman'da yapılan 17. İslâm Ülkeleri Dışişleri Bakanları toplantısında, ülkelerin nüfuslarının binde biri oranında hacı götürmeleri yönünde alınan karar gereğince, hac organizasyonu düzenleyen ülkelere kota uygulanmasına başlanmıştır. Bu sebeple, 1988 yılından itibaren hacı adaylarının kayıtları, kota miktarı dikkate alınarak illere verilen kontenjanlara göre, asıl ve yedek olarak yapılmaya başlanmıştır.

Mevzuatta yapılan değişikliklere paralel olarak, 1989-2000 yılları arasında ülkemize tanınan kota miktarı dikkate alınarak "Hac ve Umre Komisyonu"na illere kontenjan verilmiş ve bu kontenjanlara göre hacca gidecekler, müftülüklere ön kayıt yaptıranlar arasından kur'a ile belirlendikten sonra bunların kesin kayıtları, Başkanlığımız ve Başkanlığımızın denetim ve gözetimi altında hac organizasyonu düzenleyen "A" grubu seyahat acentelerince yapılmıştır.

2000-2005 yılları arasında yapılan hac organizasyonlarıyla hacca gideceklerin kesin kayıtları ise; ülkemize tanınan kontenjan miktarı dikkate alınarak illere verilen kontenjanlara göre, müftülüklere ön kayıt yaptıranlar arasından, il müftülüklerinde oluşturulan komisyonlarca noter huzurunda çekilen kur'a ile belirlendikten sonra, serbest rekabet kuralları çerçevesinde Başkanlığımız ve Başkanlığımızın denetim ve gözetimi altında hac organizasyonu düzenleyen A grubu seyahat acentelerince yapılmıştır.

Hac ve umre seyahatleri ile ilgili işlerin Diyanet İşleri Başkanlığı'nca yürütülmesine dair Bakanlar Kurulu Kararı'nda 27.05.2005 tarihinde yapılan değişiklikle; "...Bakanlıklararası Hac ve Umre Kurulu, her ilde hacca gideceklerin % 40'ını aşmamak üzere "A" Grubu Seyahat Acentelerine kontenjan verir..." hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu hükme istinaden, Bakanlıklararası Hac ve Umre Kurulu da, ülkemize tanınan kontenjanın % 60'ının Diyanet İşleri Başkanlığı'nca, % 40'nın da A grubu seyahat acentelerince kullanılmasına karar vermiştir.

Buna göre, 2006 yılı hac organizasyonlarıyla hacca gitmek üzere il ve ilçe müftülüklerine müracaat eden vatandaşlarımızın ön kayıtları iki şekilde yapılmıştır. 2005 yılı hacı için ön kayıt yaptırdığı ve kur'aya katıldığı halde kota uygulaması sebebiyle aynı yılda hacca gidemeyen ve yeniden müracaat edenlerin kayıtları, "kayıt yeniletmek" şeklinde; 2006 yılı hacı için ilk defa müracaat edenlerin kayıtları ise; "ön kayıt yaptırmak" şeklinde olmuştur.

Hacca gidecek vatandaşlarımız daha önce, her il müftülüğünce oluşturulan komisyonca, isteyen vatandaşlarımızın da izleyebileceği bir ortamda ve noter huzurunda çekilen kur'alarla tespit edilmekte iken, 2006 yılı haccına illerden katılacak olan vatandaşlarımız, ilk defa Başkanlık merkezinde, basın mensupları ile bazı vatandaşlarımızın da katılımıyla noter huzurunda ve bilgisayar ortamında çekilen kur'a ile belirlenmiştir. Çekilen bu kur'ada;

a) Kayıt yeniletlenlerin sayısının, ülkemize tanınan kontenjan miktarından az olduğu görüldüğünden, bu şekilde ön kayıt yaptıranlar; kesin kayıtları yapılmak üzere, Diyanet ve acente olarak,

b) Eksik kalan kontenjan miktarını tamamlamak ve ön kayıt yaptırmak suretiyle müracaat edenlerin kur'a sıralarını tespit etmek amacıyla, ilk defa ön kayıt yaptıranlar ise, yine Diyanet ve acente olarak belirlenmiştir.

İllere verilen kontenjanlara göre Diyanet İşleri Başkanlığı kur'asını çekenlerin kesin kayıtları, organizasyon çeşitlerine göre il müftülüklerince; acente

kur'asını çekenlerin kesin kayıtları ise; Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nca müştereken belirlenen kriterlere göre, götürebilecekleri hacı sayıları da dikkate alınarak, kendilerine kayıt yapma yetkisi verilen illerde, "A" grubu seyahat acentelerince yapılmıştır.

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın hac kayıtları, buldukları ülkelerdeki Din Hizmetleri Müşavirlik ve Ataşelik'lerince yapılmaktadır.

Ülkemizden hacca gitmek üzere müracaat edenlerin sayısı, kota miktarının üstünde olduğu yıllarda, özellikle 2006 yılı hac organizasyonunun düzenlenmesi sırasında, ilk defa hacca gideceklerin ön kayıtları kabul edilmiş olmasına rağmen, kur'a çekimleri ve kesin kayıtlarının yapılması sırasında birtakım problemlerle karşılaşmıştır.

Konumuza ışık tutması ve bundan sonra yapılacak kayıtlarla ilgili olarak alınacak tedbirler açısından söz konusu problemlerden bazılarını burada belirtmek faydalı olacaktır.

1. Kayıt yenilemek veya ön kayıt yaptırmak üzere usulüne uygun olarak, süresi içerisinde müftülüklere müracaatlarını yaptıkları halde sehven mahremlerinden ayrı olarak kur'aya dahil edilenlerin veya mahremiyet bağlantılarının yanlış yapılması sebebiyle isimleri ayrı ayrı yer ve sıralarda çıkanların,

2. Daha önce hacca hiç gitmediği ve 2006 yılı haccı için de müracaatta bulunduğu halde daha önce hacca gittiği gerekçesiyle bilgisayardan kaydı silindiği için kur'aya dahil edilmeyenlerin,

3. Kayıt yenilemek veya ön kayıt yaptırmak üzere süresi içerisinde müracaatta buldukları halde kayıtları bilgisayara sehven girilemeyenler ile ön kayıt ücretini süresinde yatırdığı halde dilekçesini kayıt tarihleri içerisinde ilgili müftülüğe veremedikleri için kur'aya katılamayanların,

4. 2005 yılı haccında hacca gitme sırası geldiği halde mazereti sebebiyle hacca gidemeyen ve 2006 yılı haccı için de ön kayıt yaptırmasına rağmen yedekte kalanların,

5. Kayıt yenileme hakkına sahipken sehven ön kayıt işlemine tabi tutulması sebebiyle yedekte kalanların,

6. Anne, baba, eş ve çocuklardan bir veya ikisinin kayıt yenileme sebebiyle asılda, diğerlerinin ise ön kayıt yaptırma sebebiyle yedekte kalmasından dolayı mahreminden veya birinci derecedeki yakınlarından ayrılanların,

7. Çekilen kur'a sonucunda, isimleri ayrı ayrı yer ve sıralarda çıkanlardan, evlenmemiş veya dul kalmış kız kardeşler ile kayınvalide, kayınpeder ve gelin durumunda olanların,

8. Daha önce hacca gittiği halde bu defa mahremine refakat etmek üzere veya daha önce vekil olarak gittiğini belirterek bu sefer kendi yerine hacca gitme talebinde bulunanların olduğu görülmüştür.

Ayrıca illerde kesin kayıt yapma yetkisine sahip bazı acentelerin, kayıtlar sırasında vatandaşlarla gerekli iletişimi sağlayacak şekilde bürolar açmaması, vatandaşların istediği hac tipine göre kayıt yapmak istememeleri ve organizasyon konusunda yeterli açıklamaları zamanında yapmamaları gibi bazı aksaklıklarla da karşılaşmıştır.

Yukarıda belirtilen problem ve aksaklıkların büyük bir kısmı, Bakanlıklararası Hac ve Umre Kurulu kararları çerçevesinde ve imkânlar ölçüsünde düzeltilmiş veya giderilmiş ise de, bundan sonra yapılacak kur'a çekimlerinde veya yapılacak kayıtlarda da aynı veya benzeri problemlerin karşımıza çıkabileceği düşünülmektedir.

Ülkemiz nüfusunun yıldan yıla artması, halkımızın ekonomik düzeyinin gün geçtikçe iyileşmesi ve hac ücretlerinin de makul ölçülerde olması gibi birtakım sebeplerden dolayı bilhassa son yıllarda hacca gitmek üzere müracaat edenlerin sayılarında büyük artışlar gözlemlenmektedir. Ancak, gerek kota uygulaması ve gerekse Suudi Arabistan'daki alt yapı yetersizliği sebebiyle, müracaat edenlerin hepsini aynı yılda hacca götürme imkânı bulunmamaktadır. Örneğin, hacca gitmek üzere 2005 yılında takriben 307.000 vatandaşımız müracaatta bulunmuş ve kur'aları çekilmiş olduğu halde, 2006 yılı haccında götürülemeyen 190.000 civarında vatandaşımız halen sırada beklemektedir.

Sırada bekleyen vatandaşlarımızın ise, 2006-2007 yılı haccı için, yeni bir kaydın açılmaması ve çekilen kur'a sıralarına göre kesin kayıtlarının yapılması yönünde talepleri bulunmaktadır.

Bundan sonraki yıllarda yapılacak hac kayıtlarının, daha düzenli bir şekilde ve bilgisayar ortamında yapılabilmesi, plan ve programların önceden hazırlanabilmesi ve üzerine hac farz olan her vatandaşımızın ömründe bir defa bu farzı huzur içinde yerine getirebilmesi için, özellikle ülkemize tanınan kontenjan miktarının önceden belirlenmesi amacıyla Suudi Arabistan yetkilileriyle başlatılan görüşmelerin bir an önce belli bir sonuca bağlanması, ülkemizden hacca gitmek üzere müracaat edenlerin sayıları da dikkate alınarak kota sayılarıyla ilgili alınan kararın yeniden gözden geçirilmesi ve ülkemize tanınacak kontenjan sayısının, hac mevsiminden en az 6 ay önce bildirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca, yürürlükte bulunan mevzuat çerçevesinde kayıtlara devam edilmesi halinde, Bakanlıklararası Hac ve Umre Kurulu ile Hac ve Umre Komisyonu'nca;

1. Hac ön kayıtlarının, düzenlenecek yeni bir bilgisayar programına göre internet ortamında, hacı adaylarının tercih edecekleri organizasyon tiplerine göre mahremiyet bağlantıları da kurularak yapılması ve kendilerine merkezi sistemle bir kayıt numarasının verilmesi,

2. Ön kayıt yaptıracak vatandaşlarımıza bu programın, her zaman açık bulundurulması ve hacca gitmek isteyenlerin ya bizzat kendileri tarafından

ya da buldukları yerdeki müftülüğe giderek yılın her gününde, organizasyon tipleri ile Diyanet ve acente tercihlerini de belirterek kayıt yaptırabilmelerine imkân sağlanması,

3. Kayıtlarda ciddiyetin sağlanabilmesi ve fuzuli kayıtların önlenebilmesi için müracaat eden her hacı adayından belli bir miktar ön kayıt ücreti ile kesin kayıtları sırasında yatıracakları hac parasına sayılmak veya ileride herhangi bir sebeple hacca gitmekten vazgeçmeleri halinde kendilerine geri ödenmek üzere ön kayıt yaptırdığı hac tipine göre belirlenecek belli bir miktar paranın alınması,

4. Kur'a işlemlerinin kaldırılması ve her yıl ülkemize tanınan kontenjanın, illerde organizasyon tiplerine göre sırada bekleyen hacı adaylarının sayısı ile Diyanet ve acente tercihleri de dikkate alınmak suretiyle illere dağıtılması,

5. Hacı adaylarının kesin kayıtlarının ön kayıt sırasında bekleyenlere göre yapılması ve daha sonraki yıllarda ise, illerde kalan sıra numarasından başlanarak kesin kayıtların yapılmasına devam edilmesi,

6. Acentelerce hacca götürülecek hacı adaylarının kesin kayıtlarını yapmak ve daha sonra düzenleyecekleri organizasyon tiplerine ve götürebilecekleri hacı sayısına göre acentelere dağıtmak üzere, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği'nce, ya her ilde bir kayıt bürosu açılması veya belirlenecek belli bir miktarda kayıt parası alınmak suretiyle bu kayıtların da Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği adına müftülüklerce yapılması, şeklinde bazı kararların alınarak uygulamaya konulması uygun olacaktır.

2. Hacılara Verilen Malzemeler

Ülkemizden hac maksadıyla Suudi Arabistan'a gidecek vatandaşlarımızın, belli bir tertip ve düzen içerisinde temiz elbiselerle seyahat etmelerini sağlamak maksadıyla gerek mevzuat yönüyle ve gerekse organizasyonları düzenleyen kurum ve kuruluşlarca zaman zaman değişik önlemler alınmıştır. Bunları kısaca şu şekilde belirtebiliriz:

1. Hac maksadıyla Suudi Arabistan'a gidecek vatandaşlarımızla ilgili olarak, ilk defa 1953 yılında yayımlanan 531 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 23. maddesinde; "Hac maksadıyla Suudi Arabistan'a gidecek olan vatandaşlar beraberlerinde mevsime uygun temiz ve yamasız en az birtakım elbise ile kâfi miktarda temiz iç çamaşırı, çorap, mendil ve temizlik malzemesi bulundurlar";

2. 1968 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla yayımlanan (19.12.1968 tarih ve 13081 sayılı Resmi Gazete), "Hac Amacıyla Suudi Arabistan'a Gidecek Olanların Seyahatlerine İlişkin Yönetmelik" in 21. maddesinde; "Hacca gidecekler, beraberlerinde mevsime uygun olmak üzere en az bir kat temiz ve yamasız elbise, kâfi miktarda mendil, çorap, çamaşır ve temizlik malzemesi bulunduracaklardır. Üzerlerindeki elbiseler temiz ve yamasız olacaktır";

3. Daha sonra, geçmiş yılların tecrübeleri de dikkate alınarak, hacılara tek tip elbise giyme zorunluluğu getirilmiş ve "Hac Amacıyla Suudi Arabistan'a Gidecek Olanların Seyahatlerine İlişkin Yönetmelik" in 21. maddesinde 1978 yılında (25.08.1978 tarih ve 16388 sayılı Resmi Gazete) yapılan değişiklikle ise; "Hacca gidecekler, Diyanet İşleri Başkanlığı'nca örneği verilmiş ve Sümerbank'ça bu amaç için hazırlanmış tek tip elbise giyecekler ve yeterince mendil, çorap, çamaşır ve temizlik malzemesi bulunduracaklardır", hükümlerine yer verilmiştir.

Başkanlığımız merkezinde 1976 yılında (10.12.1976 tarih ve 7/12998 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) "Hac İşleri Müdürlüğü" nün; 1979 yılında ise, (04.01.1979 tarih ve Ö-2-79/2 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) söz konusu müdürlüğe ilâveten "Hac Dairesi Başkanlığı" nın kurulması ve hac organizasyonlarını düzenleme görevinin Diyanet İşleri Başkanlığı'na verilmesinden sonra, hacca gidecek vatandaşlarımıza verilen hizmet ve malzemeler konusunda daha ciddi tedbirler alınmaya başlanmıştır. Alınan bu tedbirler çerçevesinde, hacca giden vatandaşlarımızın tek tip elbise ile seyahat etmelerinin önemli ve gerekli olduğu göz önünde bulundurularak mevzuatta gerekli bazı değişiklikler yapılmıştır.

1984 yılında yayımlanan "Hac Seyahatleriyle İlgili İşlerin Diyanet İşleri Başkanlığı'nca Yürütülmesine Dair Yönetmelik" in (R. Gazete, 30.03.1984/18357) 25. maddesi, 1997 yılında (R. Gazete, 26.06.1997/23031); "Hacca gidecek vatandaşlar Başkanlıkça tespit edilecek örneğe uygun olarak tek tip elbise giyerler. Umre seyahatine gideceklerin iklim şartlarına uygun ve temiz kıyafetle seyahat etmeleri gerekir" şeklinde değiştirilmiştir.

2000 yılında, aynı başlık altında yeniden yayımlanan (R. Gazete, 18.05.2000/24053) söz konusu yönetmeliğin tek tip kıyafet giyilmesiyle ilgili 20. maddesi ise; "Hacca gidecek vatandaşlar Komisyonca tespit edilecek örneğe uygun olarak tek tip elbise giyerler. Umre seyahatine gideceklerin, iklim şartlarına uygun ve temiz kıyafetle seyahat etmeleri sağlanır. Görevlilere de tek tip elbise verilir" şeklinde düzenlenmiştir.

Hac organizasyonlarını düzenleme görevinin Diyanet İşleri Başkanlığı'na verilmesinden sonra, hacı adaylarına düzenli bir şekilde vermeye başlanılan hac malzemelerini kısaca şu şekilde özetleyebiliriz:

1. 1979 yılı haccında tek tip elbise, valiz ve zemzem bidonu; 1980 yılı haccında, zamanın ve şartların elvermemesi sebebiyle tek tip elbise giyme zorunluluğu kaldırılmış olmasına rağmen, 1981 ve 1982 yıllarında erkekler için 1 ceket 2 pantolonluk, kadınlar için iki elbiselik kumaş ile başörtüsü; 1983, 1984 ve 1985 yıllarında ise tek tip elbiselik kumaşa ilâveten, künye, seyahat el çantası ile "Hac Rehberi" ve "El Rehberi" kitapları verilmiştir. Daha sonraki yıllarda, hac malzemelerinin miktarı artırılmış ve kalitesi daha da iyileştirilerek vermeye devam edilmiştir.

2. 1986 ve 1987 yıllarında elbiselik kumaş, künye, seyahat el çantası ve zemzem bidonu yanında şişirmeli yatak, şemsiye ve 5'er kilogramlık ambalajlı hurma dağıtılmıştır.

3. 1991 ve 1992 yıllarında daha önceki yıllarda olduğu gibi elbiselik kumaş, çanta, yatak, zemzem bidonu, şemsiye ve künye; 1993 yılında söz konusu malzemelere ilâveten 5'er gramlık gülyağı, 1994 yılında ise, yine belirtilen malzemelere ilâve olarak, pasaport muhafaza çantası ile hac kimlik belgesi verilmiş ve bu uygulamaya 1995, 1996 ve 1997 yıllarında da devam edilmiştir.

4. 1998 ve 1999 yıllarında elbiselik kumaş, çanta, yatak, zemzem bidonu, şemsiye ve künye ile birlikte "Hacı Adaylarına Özet Bilgi ve Dualar", "Mekke ve Medine'deki Ziyaret Yerleri" ve "Pratik Arapça Kılavuzu" isimli kitaplar; 2000 ve 2001 yıllarında ise 1998 ve 1999 yıllarında verilen malzemelere ilâveten, 10'ar adet maske, (normal tip hac organizasyonlarına katılanlara) nevresim takımı, "Diyanet Tavaf ve Sa'y Duaları" ile "Diyanet Türkçe Hac Duaları" isimli kitaplar verilmiştir.

5. 2002 yılı haccında iki takımlık elbiselik kumaş, pasaport muhafaza çantası, maske, yatak takımı ve kimlik belgesi yanında Diyanet Hac Rehberi, Diyanet Hac Duaları, Diyanet Tavaf ve Sa'y Duaları, Diyanet Türkçe Hac Duaları ve Pratik Arapça Kılavuzu isimli kitaplar; 2003, 2004 ve 2005 yıllarında ise söz konusu malzemelere ilâveten Arafat sırt çantası, malzeme torbası ile ikişer adet Türk Bayraklı arma dağıtılmıştır.

6. 2006 yılı haccında, daha önceki yıllarda verilen malzemelerde bazı değişiklikler yapılmış ve kesin kaydını yaptıran 07 yaş ve üzerindeki her hacı adayına, evsafi ve kalitesi Hac ve Umre Komisyonu'nca belirlenen; bayanlar için iki adet tunik ve iki adet pantolon diktirilmek üzere 7 metre; erkekler için iki adet ceket ve iki adet pantolon diktirilmek üzere 6 metre kumaş, bir adet nevresim takımı, iki adet trolleyli seyahat çantası, bir adet seyahat el çantası, iki adet Türk Bayraklı arma, hac kimlik belgesi, kimlik askısı ve 5 adet koruyucu maskeyle birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı yayınlarından Kur'ân-ı Kerîm Meâli, Hac İlmihâli, Hacı Anlamak ve Kutsal İklimde Dua ile Türkiye Diyanet Vakfı yayınlarından 2 ciltlik İlmihal kitapları verilmiştir.

7. 2006-2007 yılı haccına katılacak hacı adaylarına da, 2006 yılı haccında verilen malzemelerin aynı şekilde verilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

Yukarıda belirtilen açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, şekil ve miktar itibariyle birtakım değişiklikler yapılmasına rağmen, elbiselik kumaş, çanta, künye veya kimlik belgesi ile hac rehberi ve dua kitaplarının hacı adaylarına 25-30 yıldan beri aksatılmadan verildiği görülmektedir.

Hacca giden vatandaşlarımızın; seyahatlerinde birlikteliğin sağlanması, güvenlik içinde ve daha düzenli bir şekilde hareket etmeleri, ibadetlerini bilinçli bir şekilde yerine getirmeleri, kaybolmaları halinde kolayca bulunup

kafilelerine ulaştırılmaları, vefat etmelerinde ise teşhislerinin doğru bir şekilde yapılarak definleriyle ilgili iş ve işlemlerin zamanında yapılabilmesi açısından hacı adaylarına ve görevlilere söz konusu malzemelerin verilmesi çok isabetli olmuştur. Ancak, hacı adaylarına belirtilen malzemelerin tamamını her yıl vermek mümkün olmasa bile, en azından;

- İkişer takım çıkacak şekilde elbiselik kumaşın,
- Birer adet trolleyli bagaj çantası ile el çantasının,
- Kimlik belgesinin,
- Elbiselere diktirilmek üzere hazırlanacak iki adet Türk Bayraklı armanın,
- Hacca hazırlık, hac ve haccın yapılışı ile ilgili önemli bilgileri, ibadet ve ziyaretlerde okunabilecek duaları ve ziyaret edilecek yerlerle ilgili özet bilgileri içine alacak ve kullanışı kolay olacak şekilde hazırlanacak bir veya ayrı ayrı hazırlanması halinde üç adet kitabın her yıl verilmesi büyük önem arz etmektedir.

3. Yurtiçi İntikaller

Hac organizasyonlarına katılan hacı adayları, 1979-1991 yılları arasında hem karayolu, hem de havayolu ile hacca götürülmüşlerdir.

Karayolunun açık olduğu dönemlerde Başkanlığımız organizasyonuna katılan ve karayolunu tercih eden hacı adayları, hareketlerinden önce illerde hazırlanan toplanma merkezlerinde bir araya getirilmiş ve buralardan toplu olarak yola çıkarılmaları sağlanmıştır. Havayolunu tercih eden hacı adayları ise, yine uçuş yapacakları havalimanlarının bulunduğu illerde toplanarak buralardan uğurlanmışlardır.

Körfez savaşlarının da etkisi ile 1991 yılından itibaren hac seyahatleri sadece havayolu ile yapılmaya başlanmıştır.

Karayolu güzergâhında ihtiyaca cevap verebilecek konaklama yerlerinin olmaması, sağlık ve güvenlik önlemlerinin yeterince sağlanamaması gibi hususlar da göz önünde bulundurularak havayoluyla başlatılan gidiş ve dönüş uygulamasına daha sonraki yıllarda da devam edilmiştir.

Seyahatler havayoluyla yapılmaya başladıktan sonra, illerde oluşturulan kafileler veya gruplar, müftülüklerce yapılan belli bir plan ve programa göre uçuş yapacakları hava limanlarına intikal ettirilmişlerdir.

Hacılarımızın gidiş ve dönüş yaptıkları havalimanlarında, kendilerine yardımcı olmak üzere müftülüklerce yeterli sayıda personel görevlendirilmekte ve ayrıca Başkanlığımız müfettişlerince de denetimler yapılmaktadır.

Hacdan dönen hacıların iniş yaptıkları havalimanından ikamet ettikleri yerlere intikalleri de ya yine müftülükler kanalıyla ya da vatandaşlarımızın kendi imkânlarıyla veya karşılayıcıları tarafından sağlanmaktadır.

Başkanlığımız hac organizasyonunun normal ve normal yemekli tip'ine katılan hacı adayları, buldukları illerden uçuş yapacakları illerin havalimanlarına kendi imkânları ile gittikleri takdirde, havalimanına kadar olan giriş ve dönüş otobüs ücret bedelleri karşılanmaktadır.

Müstakil odalı tip ve otel tip hac organizasyonuna kayıt yaptıran ve yine illeri dışındaki havalimanlarından uçuş yapacak olan hacı adayları ise; ya otobüslerle toplu olarak, ya da imkânlar ölçüsünde iç hat uçak bağlantıları sağlanarak uçuş yapacakları havalimanlarına getirilmekte veya kendi imkânlarıyla gelmişlerse bilet ücretleri ödenmektedir.

Seyahat acenteleriyle hacca giden vatandaşlarımızın, buldukları illerden alınarak uçuş yapacakları havalimanlarına götürülüp getirilmeleri de acente yetkililerince yapılan belli bir plan ve program çerçevesinde yapılmaktadır.

Hacca gidecek vatandaşlarımızın yurtiçi intikallerinin bu şekilde yapılmasında önemli bir aksaklıkla karşılaşılmamıştır. Ancak, bugüne kadar yapılan organizasyonlarda hacı adaylarımızın zaman zaman kendi imkânlarıyla ve yakınlarıyla havalimanlarına gitmeleri, havalimanlarının bekleme salonlarında yeterli ve müsait mekânların bulunmaması, birkaç kafilenin aynı anda havalimanlarına intikal etmesi, mevsim şartları da dikkate alındığında ihram giyme ve işlemlerin yapılması gibi hususlarda az da olsa bazı sıkıntılarının yaşandığı gözlenmiştir.

Ayrıca, acente organizasyonlarıyla hacca giden vatandaşlarımızdan bir kısmının, küçük gruplar halinde ayrı ayrı illerde oluşturulması, bazen illerde kayıt yapan acente ile vatandaşlarımızı hacca götüren acentenin farklı acente olması, çoğu zaman kafile sisteminin yapılmaması sebebiyle havalimanlarına düzensiz bir şekilde intikal edilmesi, kendilerine verilen kafile başkanını ve din görevlilerinin zaman zaman gruplarıyla buluşturulmaması ve hatta kafilerinden ayrı bir şekilde seyahat etme durumunda bırakılması gibi bazı olumsuzluklarla karşılaşmıştır.

Bu sebeple; hacca gidecek olan vatandaşlarımızla ilgili olarak yapılacak organizasyonlarda birlikteliğin sağlanabilmesi, hacı adaylarıyla ilgili iş ve işlemlerin süresi içerisinde yerine getirilmesi, vatandaşlarımızın kayıt yaptıkları illerden uçuş yapacakları havalimanlarına izdihamı sebebiyet verilmemesi daha düzenli bir şekilde ve toplu olarak intikal ettirilebilmeleri için;

1. Gerek Başkanlığımız ve gerekse acente organizasyonlarıyla hacca gidecek vatandaşlarımızın, ister illerindeki, isterse illeri dışındaki havalimanlarından uçuş yapacak olsunlar, sayıları az da olsa, müftülüklerce toplanma merkezî olarak belirlenecek yerlerde, uçuş yapacakları saatten belli bir süre önce toplanması,

2. Kafile görevlileriyle buluşturulmalarının sağlanması,

3. Kafiye veya gruplarda eksiklikler varsa önceden giderilmesi,
4. Kafiye veya gruplarla ilgili gerekli emniyet tedbirlerinin alınması ve hazırlıklarla ilgili son durumun gözden geçirilmesi,
5. Yapılacak bir uğurlama törenini müteakip temin edilecek araçlarla toplu olarak uçuş yapacakları havalimanına uğurlanması,
6. Havalimanlarında ise, geçen yıllarda olduğu gibi hacı adaylarına rehberlik yapmak ve buralarda yapılacak iş ve işlemlerde kendilerine yardımcı olmak üzere, yeterli sayıda personel görevlendirilmesi daha isabetli olacaktır.

Sonuç

Bilindiği üzere hac organizasyonları kayıtlarla başlayan, hacı adaylarının eğitimleriyle birlikte yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerini ve Suudi Arabistan'da kendilerine verilen hizmetlerin tümünü içine alan geniş kapsamlı bir hizmetler bütününden oluşmaktadır.

Hacca giden vatandaşlarımıza sunulan hizmetlerden bir bölümünün ele alındığı bu tebliğin, bundan sonra düzenlenecek hac organizasyonlarında verilecek hizmetler açısından faydalı olacağını ümit eder, sempozyumun hayırlara vesile olması dileğiyle saygılar sunarım.